

2015. aasta eesti keele riigieksamist

Pille Reins

SA Innove eesti keele ja kirjanduse peaspetsialist

1. Eksami eesmärgid

Haridus- ja teadusministri 17. septembri 2010. a määruse nr 59 kohaselt on gümnaasiumi lõpueksamite eesmärgid järgmised:

- 1) tagada eksamitulemuste üleriigiline võrreldavus, et õpilane, lapsevanem, kool ja kooli pidaja saaksid võimalikult objektiivse ettekujutuse õpitulemuste saavutatusest;
- 2) anda koolile, kooli pidajale, Haridus- ja Teadusministeeriumile, õpilasele ja lastevanematele tagasisidet õppimise ning õpetamise tulemuslikkusest koolis;
- 3) saada ülevaade riiklikus õppekavas sätestatud eksamiainete õpitulemuste saavutatusest hariduspoliitiliste otsuste tegemiseks;
- 4) toetada õppekava rakendamist, suunata eksamiülesannete kaudu õppeprotsessi;
- 5) siduda järjestikuste haridustasemete õppekavad ning võimaldada kasutada riigieksamitulemusi õpingute jätkamisel; anda võimalus kasutada riigieksamitulemusi rahvusvahelisel tasandil.

2. Eksamitöö ülesehitus

2015. aasta eesti keele riigieksami ülesannete koostamisel arvestati riiklikus õppekavas määratletud õpitulemusi, läbivaid teemasid, õppeaine eesmärgid, üldpädevusi ja valdkonnapädevusi. Eksamiga kontrolliti, kuidas gümnaasiumi lõpetaja

- suudab lugeda, mõista, analüüsida, tõlgendada ja luua tekste;
- suudab loovalt ja kriitiliselt mõelda ning arutleda;
- oskab end kirjalikult väljendada;
- on omandanud eesti kirjakeele;
- teadvustab eesti keele süsteemi ja eripära;
- on omandanud õppekava üld- ja valdkonnapädevused.

Täpsemalt on ülesannete, õpitulemuste, üld- ja valdkonnapädevuste, läbivate teemade ning õppeaine eesmärkide seotust kirjeldatud 2015. aasta eesti keele riigieksami vastavustabelis.

2015. aasta eesti keele riigieksam oli vormilt kirjalik kaheosaline eksam. Esimese osaga (lugemine) kontrolliti tekstimõistmisoskust ning teisega (kirjutamine) tekstiloomeoskust. Eksamitöö koosnes neljast variandist, millest igaüks sisaldas

alusteksti, kolme lugemisülesannet ja üht kirjutamisülesannet. Tekstid esindasid ilukirjandust (draamat ja luulet), publitsistikat ning populaarteadust.

Eksami esimeses osas tuli eksaminandil valida üks eksamitöö variant ja lahendada selles antud teksti põhjal lugemisülesanded, mis eeldasid terviklikke vastuseid pikkusega 50–100 sõna. Iga ülesannet hinnati võtme ja hindamisjuhendi järgi. Lugemisülesannete eest oli võimalik saada kuni 40% eksami kogutulemusest.

Eksami teine osa tugines sõnastatud probleemil. Eksaminand võis valida ükskõik millise eksamitöö variandi tekstilooimeülesande. Kirjutamisel tuli lähtuda probleemist ja luua vähemalt 400-sõnaline sidus arutlev kirjand ning see pealkirjastada. Alusteksti kasutamine selles osas ei olnud kohustuslik. Kirjandit hinnati juhendi järgi ja selle osa punktid moodustasid 60% eksami kogutulemusest.

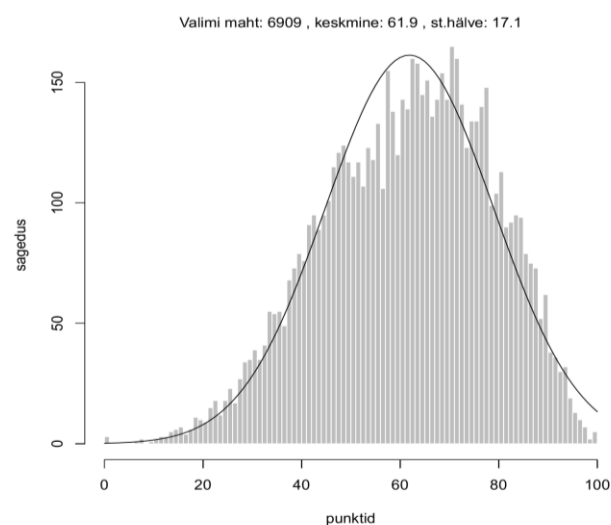
3. Eksamitulemused

3.1. Üldandmed

2015. aasta eesti keele riigieksamil osales 6957 eksaminandi, neist lisaeksamil 48.

Eksamitulemuse vaidlustas 80 eksaminandi (1,1% eksaminandidest).

Käesoleva kokkuvõtte aluseks on põhieksamil osalenud 6909 eksaminandi andmed.

Joonis 1. Tulemuste jaotus

2015. aasta eesti keele riigieksami põhieksamil osalenud eksaminandide keskmine tulemus oli 61,9% (61,9 punkti). 2014. aastaga võrreldes on keskmine tulemus jäänud samaks (erinevus 0,1% on statistiliselt ebaoluline). Jooniselt 1 on näha, et eksam oli jõukohane, tulemused jaotusid ühtlaselt ning eksamitöid hinnati kogu skaala ulatuses.

Põhieksamit ei sooritanud (st tulemus oli madalam kui 1 punkt) 3 eksaminandi. Vähemalt 80-punktilise või kõrgema tulemuse sai 1121 eksaminandi, neist viiel oli maksimumtulemus (100 punkti). 54 eksaminandi tulemus jäi alla 20 punkti.

Tulemuste kokkuvõttes esitatud tabelites on kasutatud alljärgnevat tähisteid ja mõisteid:

N – eksaminandide arv,
 Standardhälve – tulemuste hajuvus,
 Keskmine – tulemuste aritmeetiline keskmine,
 Min – minimaalne tulemus,
 Max – maksimaalne tulemus,
 Mediaan – keskväärtus,
 AUP – alumine usalduspiir,
 ÜUP – ülemine usalduspiir.

Mediaan jagab järjestatud tulemuste rea kaheks võrdseks osaks.

AUP (alumine usalduspiir) ja ÜUP (ülemine usalduspiir) tähistavad keskväärtuse usaldusintervalli usaldusnivool 95%. Kui kahe rühma usaldusvahemikul on olemas ühisosa, siis ei saa öelda, et keskmiste erinevus on statistiliselt oluline (usaldusnivool 95%).

Tabel 1. Tulemused maakondade kaupa

	N	N (%)	AUP	Keskm	ÜUP	Min	Mediaan	Max	Standard- hälve
Harju maakond	2474	37.56	60.84	61.55	62.26	0	63	100	18.07
Hiiu maakond	41	0.62	59.20	64.66	70.12	27	67	90	17.30
Ida-Viru maakond	197	2.99	53.31	55.64	57.97	17	55	94	16.59
Jõgeva maakond	175	2.66	59.05	61.63	64.22	15	64	96	17.34
Järva maakond	196	2.98	56.23	58.54	60.85	11	58	95	16.37
Lääne-Viru maakond	368	5.59	60.05	61.64	63.22	22	62	97	15.50
Lääne maakond	212	3.22	55.81	58.07	60.33	15	60	93	16.69
Põlva maakond	143	2.17	56.37	59.22	62.08	16	60	91	17.29
Pärnu maakond	539	8.18	61.53	62.92	64.31	14	64	100	16.42
Rapla maakond	209	3.17	61.69	63.78	65.86	21	66	94	15.26
Saare maakond	217	3.29	62.95	65.00	67.06	15	66	94	15.38
Tartu maakond	1178	17.89	64.86	65.76	66.67	0	67	98	15.79
Valga maakond	159	2.41	59.18	61.52	63.85	7	63	95	14.92
Viljandi maakond	249	3.78	58.29	60.29	62.29	12	60	99	16.02
Võru maakond	229	3.48	55.78	58.03	60.27	15	59	96	17.22

Kõrgeim sooritus on mitu aastat järjest olnud Tartu maakonnas. Tuleb silmas pidada, et maakondade keskmised tulemused ei ole täiesti võrreldavad, sest eksaminandide arv nendes erineb oluliselt (nt Hiiumaal 41 eksaminandi, Harjumaal 2474 eksaminandi).

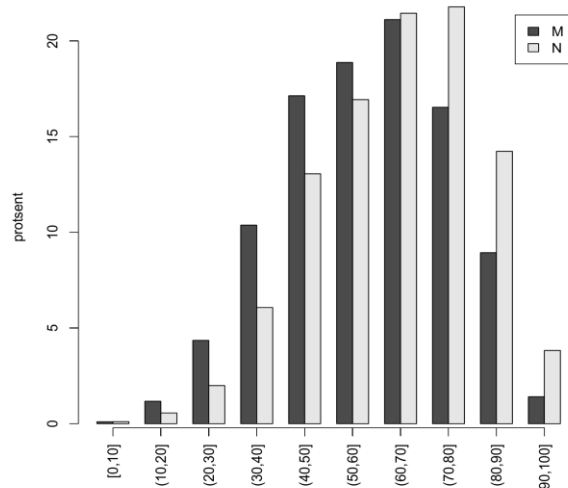
Tabel 2. Tulemused õppevormi järgi

	N	N (%)	AUP	Keskm	ÜÜP	Min	Mediaan	Max	Standard-hälve
eksternõpe või muu	89	1.29	51.13	55.22	59.32	13	56	97	19.46
gümnaasiumite päevane õpe	5495	79.53	64.23	64.65	65.07	0	66	100	15.80
gümnaasiumite õhtune või kaugõpe	654	9.47	48.00	49.28	50.57	0	48	98	16.75
kutseõpe	322	4.66	43.64	45.37	47.09	0	44	91	15.77
varemlõpetanud	349	5.05	56.87	58.71	60.55	12	60	97	17.46

Eelmise aastaga võrreldes on gümnaasiumi päevase õppe läbinud eksaminandide keskmine tulemus jäänud samaks. Jätkuvalt on madalaim kutseõppe läbinud eksaminandide keskmine tulemus, kuid kahe varasema aastaga võrreldes on see kasvanud rohkem kui 2% võrra.

Tabel 3. Tulemused soo järgi

	N	N (%)	AUP	Keskm	ÜÜP	Min	Mediaan	Max	Standard-hälve
M	2988	43.25	57.97	58.58	59.19	8	60	100	17.03
N	3921	56.75	63.87	64.39	64.91	0	66	100	16.68

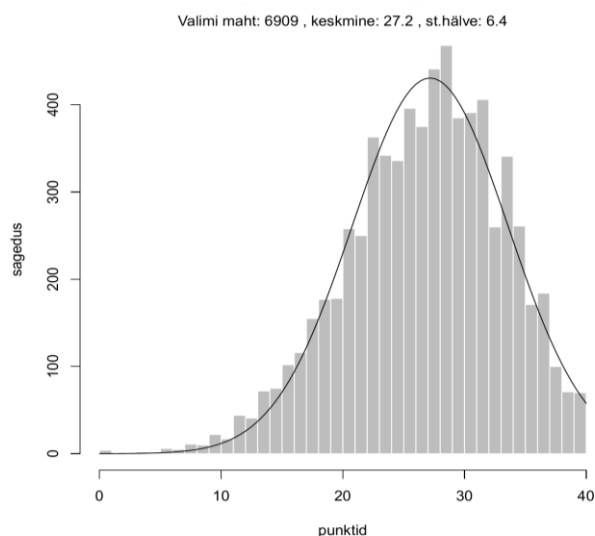
Joonis 2. Meeste ja naiste tulemuste jaotus

Nii nagu eelmistelgi aastatel, oli ka tänava naiste sooritus meeste omast kõrgem. Erinevus 5,8% on statistiliselt oluline. 2014. aastaga võrreldes meeste keskmine tulemus pisut tõusis (2014 – 57,18%), aga naiste oma veidi langes (2014 – 65,55%).

3.2. Eksamiosade tulemused

3.2.1. Lugemisosa

2015. aasta eesti keele riigieksamil oli neli eksamitöö varianti, millest igaüks koosnes ühest alustekstist ning kolmest lugemisülesandest. Esimene variant tugines draamatekstil, teine luulel, kolmas publitsistikal ja neljas populaarteaduslikul tekstil. Eksaminandil tuli valida üks variant neljast ning lahenda lugemisülesanded, mis kontrollisid oskust mõista, analüüsida ja tõlgendada alusteksti. Lugemisülesanded eeldasid terviklikke vastuseid pikkusega 50–100 sõna. Hindamisel arvestati vastuste sisu põhjalikkust ja täpsust, vastavust ülesandele ning õigekeelsust. Lugemisülesandeid hinnati hindamisjuhendi ja võtme põhjal. Kolme ülesande eest oli võimalik saada maksimaalselt 40 punkti (sisu eest 34 punkti, õigekirja eest 6 punkti).

Joonis 3. Lugemisosa tulemuste jaotus

Lugemisosa keskmine tulemus oli 27,2 punkti ehk 67,9% võimalikust maksimumtulemusest. Jooniselt 3 on näha, et lugemisosa oli enamikule eksaminandidest jõukohane, osale aga isegi kerge. Eksaminande, kelle sooritus jäi alla 20% (tulemus 0–8 punkti), oli väga vähe (0,5% eksaminandidest). 1864 eksaminandi (27% eksaminandidest) sai vähemalt 80% lugemisosa maksimumtulemusest (32–40 punkti).

Tabel 4. Teemaeelistused ja tulemused

	N	N (%)	AUP	Keskm	ÜUP	Sooritus	Min	Max	Standardhälve
1. variant	770	11.14	26.51	26.98	27.46	67.45	0	40	6.73
2. variant	1398	20.23	23.83	24.17	24.50	60.41	0	40	6.32
3. variant	2469	35.74	27.28	27.51	27.75	68.78	0	40	5.86
4. variant	2272	32.88	28.45	28.70	28.96	71.76	2	40	6.28

Rohkem kui kolmandik eksaminandidest eelistas lahendada lugemisülesandeid, mis põhinesid publitsistlikul või populaarteaduslikul tekstil. Vähem valiti eksamitöö esimest ja teist varianti, mille alustekstid esindasid ilukirjandust (draamat ja luulet).

Kõrgeim keskmine tulemus saadi populaarteadusliku teksti (Alar Karise artikkel „Oma hing ja vööras keha; oma keha, kelle hing?”) põhjal lahendatud lugemisülesannete eest. Pisut madalam oli lugemisosa keskmine tulemus eksaminandidel, kes valisid variandi, milles tuli lahendada publitsistikal (David Vseviovi artikkel „Kas ajalugu tunneb usaldust?”) põhinevad ülesanded. Kõige vähem valiti draamatekstil (katkend Andrus Kivirähki näidendist „Kevadine Luts”) põhinevat varianti, mille lahendatus ei erine oluliselt kolmanda variandi sooritusest. Kõige madalam oli luuletekstil (Jürgen Rooste poem „Rahvaloendaja”) põhineva variandi sooritusprotsent. Ilmselt osutusid ülesanded selle variandi valinud eksaminandidele pisut keerukaks.

Lugemisülesannete hindamisel arvestati nii vastuse sisu kui ka õigekeelsust. Eksamitöö kõikides variantides oli kaks 15-punkti ja üks 10-punkti ülesanne. Iga ülesande õigekirja hinnati kuni 2 punktiga, ülejäänud punktid sai õpilane vastuse sisu eest.

Tabel 5. Lugemisosa ülesannete tulemused

	N	N (%)	1. ülesanne Sooritus (%)	2. ülesanne Sooritus (%)	3. ülesanne Sooritus (%)
1. variant	770	11.14	69.55	73.74	61.17
2. variant	1398	20.23	60.44	61.44	59.71
3. variant	2469	35.74	72.15	63.36	71.87
4. variant	2272	32.88	75.50	75.89	65.26

Ülesannete keskmine lahendatus jäi vahemikku 60,4–75,9%. Kokkuvõttes olid lugemisosa ülesanded eksaminandidele jõukohased. Keskmine lahendatus oli pisut kõrgem ülesannete puhul, mis võimaldasid alusteksti tsiteerida või refereerida. Sooritusprotsentide põhjal võib järeldada, et ülesanded olid ühtlasema raskusastmega kui 2014. aastal. Kõige keerukamaks osutusid teise variandi ülesanded, eriti kolmas ülesanne, milles tuli analüüsida Jürgen Rooste huumorit.

Lugemisosa kõik ülesanded eristasid hästi erinevate tulemusrühmade eksaminande ning ülesannete eristusindeksid¹ olid üsna kõrged, jäädes vahemikku 0,48–0,71.

Viimase kolme aasta riigieksami lugemisosa tulemuste põhjal võib järeldada, et eksaminandidele on pisut raskemad ülesanded, mis eeldavad ilukirjanduslike tekstide analüüsi ning tõlgendamist. Meediatekstidel ja populaarteaduslikel tekstidel põhinevate ülesannete tulemused on üldjuhul paremad. Tuleb arvestada ka seda, et eksamitöö variandi keskmine sooritusprotsent sõltub sellest, millise võimekusega eksaminandid selle variandi valivad.

¹ Eristusindeks näitab, mil määral ülesanne diferentseerib erineva tasemega õpilasi. Eristusindeksi väärtused asuvad lõigul –1st kuni 1ni ja hea eristusvõimega ülesande korral peaks indeksi väärtus olema suurem kui 0,3.

Tabel 6. Meeste teemaeelistused ja tulemused

	N	N (%)	AUP	Keskm	ÜÜP	Sooritus	Min	Max	Standardhälve
1. variant	245	8.20	24.05	24.86	25.68	62.15	8	39	6.47
2. variant	532	17.80	22.39	22.92	23.45	57.30	4	39	6.23
3. variant	1252	41.90	26.38	26.72	27.05	66.79	3	40	6.11
4. variant	959	32.10	27.21	27.60	28.00	69.01	4	40	6.27

Tabel 7. Naiste teemaeelistused ja tulemused

	N	N (%)	AUP	Keskm	ÜÜP	Sooritus	Min	Max	Standardhälve
1. variant	525	13.39	27.40	27.97	28.54	69.93	0	40	6.63
2. variant	866	22.09	24.51	24.93	25.35	62.33	0	40	6.25
3. variant	1217	31.04	28.03	28.34	28.64	70.84	0	40	5.47
4. variant	1313	33.49	29.17	29.51	29.84	73.77	2	40	6.16

Lugemisosa keskmine tulemus oli naistel mõnevõrra kõrgem kui meestel (mehed – 65,4%, naised – 69,8%). Meeste ja naiste tulemustes ilmnemise erinevused esimese ja teise variandi sooritustes. Kolmanda ja neljanda variandi tulemuste erinevused olid väiksemad.

Mehed eelistasid ülesandeid lahendada eksamitöö kolmanda variandi teksti põhjal. See käsitles riikidevahelisi suhteid ja usaldust. Naised valisid lahendamiseks kõige sagedamini eksamitöö neljanda variandi, mille alustekst käsitles geenitehnoloogia võimalusi ja sellega kaasnevaid probleeme. Kõige vähem valiti esimest varianti, mis tugines draamatekstil.

Kõrgeim keskmine tulemus oli nii meestel kui ka naistel, kes valisid lahendamiseks neljanda variandi. Keskmisest kõrgem oli ka kolmanda variandi lahendus. Teise variandi ülesannete keskmine sooritusprotsent oli madalaim nii meestel kui ka naistel.

Alljärgnevalt on esitatud lugemisosa vastustes ilmnunud probleemid ja eksimused eksamitöö variantide kaupa.

1. variant

Esimene ülesanne eeldas tegelaste hoiakute mõistmist, millest paljud eksaminandid olid üsna omapäraselt aru saanud. Peetrit toodi eeskujuks kui edasipüüdlikku noort inimest ja Lutsu peeti mõttetuks joodikuks. Ei tabatud ka karakterite olemust (nt arvati, et Luts on ajale jalgu jäänud; Peeter tahab tuua Eestisse kõrgkultuuri jms).

Teises ülesandes mõisteti valesti sõna „tsitaat“ ja mõni eksaminand oli sobivaid tekstikohti refereerinud. Palju esitati tekstiväliseid tsitaate, vanasõnu ja kõnekäände. Tsitaadina esitati ka ladinakeelseid sententse või tsitaate suvalistelt isikutelt (nt Pohlak, oma vanaisa, Nietzsche, Ristikivi), mitte tekstist.

Kolmandas ülesandes osutus probleemiks keelekasutuse kujundlikkuse analüüsimine. Ei mõistatud, mida kujundlikkuse all iseloomustama peaks. Paljudel jäi ülekantud tähendus tabamata. Ei tajutud ka irooniat.

2. variant

Üsna paljud pidasid Jürgen Roostet rahvaloendajaks.

Esimeses ülesandes ei saadud aru mõistest „ühiskondlikud probleemid“. Selle asemel toodi välja rahvaloendaja tööga või ilmastikuga seotud probleeme. Kirjutati ka isiklikest probleemidest ning osa eksaminandidest pidas suurperesid ühiskondlikuks probleemiks. Oli vastuseid, milles toodi näiteid elust enesest, mitte tekstist.

Teises ülesandes ei suudetud eristada kaht erinevat suhtumist rahvaloendajasse ega tajutud positiivse/negatiivse suhtumise tähendust. Arvati, et suhtumine oli ükskõikne, kuigi toodi näiteks, et rahvaloendajat pöörasid või loendaja tundis hirmu. Osa eksaminandidest ei teadnud sõna „tsitaat“ tähendust.

Kolmas ülesanne (Jürgen Rooste huumori analüüsimine) käis osale eksaminandidest üle jõu. Analüüs kas piirdus ühe-kahe lausega või seda polnud üldse. Ei tajutud huumorit ega osatud seda tekstipõhiselt iseloomustada. Vastati, et huumor on huvitav ja teistmoodi, kuid analüüsi polnud ning toodi suvaliselt kolm situatsiooninäidet. Ei tajutud ka koomika eri liike (situatsiooni-, karakteri-, sõnakoomika). Mitmel puhul oli õpilase kirjutatud selgitus kohatu ning tõi ilmekalt esile, et ta nimetab küll koomilist olukorda, ent ei mõista sisulist poolt.

3. variant

Esimeses ülesandes ei leitud üles sobivaid näiteid või ei esitatud neid nõutud arvul. Unustati teha üldistus, miks David Vseiovi arvates ei saa riikidevahelised suhted põhineda usaldusel. Enamasti asuti kohe tooma tekstinäiteid.

Teises ülesandes jäi märkamata sõna „paratamatu“. Kirjutati üldiselt, et usaldus on viinud hävituslike tagajärgedeni, ent ei selgitatud, milles seisneb usalduse paratamatus. Vastustes toodi välja küll sündmus, mis on osutunud kõige hukatuslikumaks, ent jäeti põhjendamata, miks see hukatuslikuks osutus.

Kolmandas ülesandes jäeti tähelepanuta David Vseiovi kahtlus, kas NATO liitlased meid kriitilises situatsioonis abistavad. Vastustes keskenduti peamiselt sellele, et olukord paraneb.

4. variant

Märkimisväärne hulk õpilasi oli tekstist üles leidnud õiged read ja need sõna-sõnalt või minimaalse täiendusega oma vastusesse kirjutanud, kuid enamasti ilma igasuguse viiteta teksti autorile. Oli ka töid, milles oli mitu rida teksti sõna-sõnalt maha kirjutatud, kuid tsitaat oli esitatud jutumärkideta.

Esimese ülesande vastustes kirjeldati sageli ebaolulist, nt oli küll pikk detailne müütide kimääri kirjeldus, kuid tänapäeva kimäärist ei kirjutatud. Autori väite selgitamiseks kombineeriti tekstifraase (nt *hüpanud legendist ellu, kujutlusest reaalsusesse; võimaldavad äkilisi peadpööritavaid manipulatsioone, mille tagajärgedest puudub meil arusaam*), kuid oma teksti oli vähe. Probleeme põhjustas ka see, et loetut ei mõistatud (nt kirjutati, et tulevikus hiiri ei sünni, vaid valmistatakse katseklaasis jm).

Teises ülesandes toodi probleemi sõnastamise asemel välja geenitehnoloogia kasutamise näiteid ja kirjeldati geenitehnoloogia võimalusi (nt saame rääkivaid ahve; loome täiustatud loomi). Ei mõistetud ka teksti (nt peeti lahendamist vajavaks probleemiks looduliku printsiibi staatuse lõpetamist).

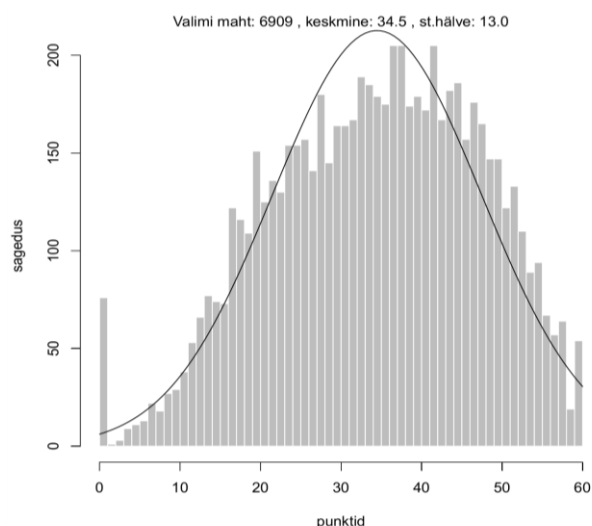
Kolmandas ülesandes ei mõistetud „eetiline probleem“ tähendust. Ülesandes tuli nimetada kolm eetilist probleemi, mida on tekitanud geenitehnoloogia. Probleemi sõnastamise asemel esitati näiteid. Üsna paljud ei teinud vahet siirdamisel ja geenitehnoloogial. Suur hulk õpilasi pidas probleemiks elundiäri (geenitehnoloogia üritab seda küll lahendada, kuid ei ole tekitanud). Sageli kiputi samast eetilisest probleemist kirjutama mitu korda (nt toodi välja, et hiired ei sobi vanemateks, ja teise punktina nimetati, et hiiri ei aktsepteeritaks vanemadena). Oli ka veidraid põhjendusi (nt hiirel pole piisavalt rinnapiima; hiir lapsevanemana ei suuda pakkuda inimlapsele sobivat kasvukeskkonda; mis kasu oleks lastevanemate koosolekul hiirtest vanematest jms). Sageli unustati üks osa küsimusest ära: nimetati kolm eetilist probleemi, aga oma hinnangut ei antud.

Lugemisosa vastustes domineerisid vead tsitaatide vormistamisel (autori tekst oli sõna-sõnalt maha kirjutatud, kuid jutumärkideta) ja interpunktsioonivead (eriti põimlause interpunktsioon). Eksiti nimede kirjutamisel ja algustäheortograafias (nt rahvuse ja keele algustähe vale märkimine, kohanimede kirjutamine väikese algustähega, vead nimede ja ajaloosündmuste märkimisel) ning üsna palju oli kokku- ja lahkukirjutamisvigu, vigu kaashäälikuühendi õigekirjas (nt *artikkli*s) ning poolitamisel (nt *usa-l dust*, *le-pingud*, *u-saldust* jne).

3.2.2. Kirjutamisosa

2015. aasta eesti keele riigieksami teises osas võisid eksaminandid valida kirjutamisülesande ükskõik millisest eksamitöö variandist. Nad pidid kirjutama umbes 400-sõnalise arutleva kirjandi ja selle ka pealkirjastama. Ülesanne eeldas arutlevat sidusat kirjakeelset teksti, milles tuli sõnastada probleem(id), seda (neid) analüüsida, põhjendada oma seisukohti ning teha järeldus(ed). Eksaminandid võisid kasutada kirjutamisülesandega seotud alustekste, kuid see ei olnud kohustuslik.

Kirjandi hindamisel arvestati sisu, õigekeelsust, stiili ning vormi. Kirjandi eest oli võimalik saada kuni 60 punkti (sisu 25 punkti, õigekeelsus 20 punkti, stiil 10 punkti, vorm 5 punkti).

Joonis 4. Kirjutamisosa tulemuste jaotus

Kirjutamisosa keskmine tulemus oli 34,5 punkti (57,4% maksimumtulemusest). Jooniselt 4 on näha, et ülesanded olid valdavale osale eksaminandidest jõukohased. Kõrge või väga kõrge tulemuse saanud eksaminandide osakaal oli üsna suur: 17,2% eksaminandidest sai vähemalt 80% osa maksimumtulemusest (48–60 punkti). Väga madalate tulemuste (0–10% maksimumtulemusest ehk 0–6 punkti) osakaal oli aga üsna väike (1,5% eksaminandidest). Sellel aastal oli 0-punktiste kirjandite osakaal väiksem kui eelmisel aastal. Kirjandit hinnati 0 punktiga valdavalt sellepärast, et tekst oli nõutust oluliselt lühem (400 sõna asemel keskmiselt 100–200 sõna).

Tabel 8. Teemaeelistused ja tulemused variantide kaupa

	N	N (%)	AUP	Keskm	ÜUP	Sooritus	Min	Max	Standardhälve
1. variant	385	5.57	34.72	36.11	37.51	60.19	0	60	13.90
2. variant	3004	43.48	32.05	32.50	32.95	54.17	0	60	12.58
3. variant	2273	32.90	34.69	35.21	35.72	58.68	0	60	12.51
4. variant	1244	18.01	36.64	37.39	38.14	62.32	0	60	13.50

Kõige rohkem valisid eksaminandid teise variandi kirjutamisülesannet, milles tuli käsitleda Eesti rahvastiku vähenemisest ja paiknemisest tingitud probleeme. Paraku oli selle variandi lühikirjandite sooritus üldisest kirjutamisosa keskmisest madalam.

Ligikaudu kolmandik eksaminandidest valis kolmanda variandi kirjutamisülesande, milles tuli käsitleda riikidevahelisi suhteid. Selle variandi sooritusprotsent oli kirjutamisosa üldisest keskmisest pisut kõrgem.

Peaaegu viiendik kõigist eksaminandidest valis neljanda variandi. Parima tulemuse saidki eksaminandid, kes käsitlesid kirjandis tänapäeva teaduse ja tehnika arenguga kaasnevaid eetilisi probleeme. Üldisest keskmisest kõrgem sooritus võib viidata asjaolule, et selle kirjutamisülesande valisid tugevamad eksaminandid (tabel 8 ja 11).

Kõige vähem valiti eksamitöö esimese variandi kirjutamisülesannet, milles tuli analüüsida Eesti elu käsitlemist nüüdisaja kirjanduses ja/või filmikunstis. Keskmisest kõrgem sooritus viitab sellele, et ülesande valisid pigem tugevamad õpilased. Esimese

variandi valinud eksaminandide kirjandid olid paremad õigekeelsuse ja stiili, mitte sisu poolest (tabel 11).

Üsna suur osa eksaminandidest otsustas kirjandi kirjutada lugemisosas valitud variandi alustekstide põhjal. Enim oli selliseid eksaminande kolmanda ja neljanda variandi puhul. Ilmselt pakkusid selle aasta lugemisosa alustekstid arvestatavat tuge ka kirjandi kirjutamisel.

Tabel 9. Meeste teemaeelistused ja tulemused

	N	N (%)	AUP	Keskm	ÜÜP	Sooritus	Min	Max	Standardhälve
1. variant	81	2.71	26.23	29.70	33.16	49.50	0	58	15.67
2. variant	1024	34.27	28.71	29.48	30.26	49.14	0	60	12.60
3. variant	1207	40.39	32.44	33.14	33.84	55.23	0	60	12.39
4. variant	674	22.56	33.87	34.87	35.87	58.11	0	60	13.24

Tabel 10. Naiste teemaeelistused ja tulemused

	N	N (%)	AUP	Keskm	ÜÜP	Sooritus	Min	Max	Standardhälve
1. variant	304	7.75	36.37	37.82	39.28	63.04	0	60	12.89
2. variant	1980	50.50	33.52	34.06	34.60	56.77	0	60	12.28
3. variant	1066	27.19	36.81	37.55	38.28	62.58	0	60	12.24
4. variant	570	14.54	39.29	40.37	41.46	67.29	0	60	13.22

Naiste keskmine tulemus oli 36,2 punkti (keskmine sooritus 60,4%), meeste keskmine aga 32,2 punkti (53,6%). Oluline erinevus ilmnes esimese ja neljanda variandi tulemustes. Teise ja kolmanda variandi puhul oli erinevus väiksem.

Rohkem kui 40% meestest kirjutas lühikirjandi kolmanda variandi kirjutamisülesande põhjal. Ka teist varianti valis üsna suur osa meestest. Kõrgema tulemuse said need, kes kirjutasid kirjandi neljanda variandi ülesande põhjal.

Pool naistest eelistas teise variandi kirjutamisülesannet, kuid selle sooritus jäi teiste variantidega võrreldes tunduvalt madalamaks. 27% naistest eelistas kirjutada kolmanda variandi ülesande põhjal. Parima tulemuse saavutasid need, kes lähtusid kirjandi kirjutamisel neljanda variandi ülesandest.

Eksamitöö teises osas hinnati lühikirjandi sisu, õigekeelsust, stiili ja vormi skaalal 0–5. Hinnatud aspektide osatähtsus lõpptulemuses oli erinev.

Tabel 11. Tulemused hinnatud aspektide kaupa (sooritus protsentides)

	N	Sisu	Õigekeelsus	Stiil	Vorm
1. variant	385	55.90	61.90	65.84	63.51
2. variant	3004	51.71	52.59	60.18	60.71
3. variant	2273	59.12	54.50	62.95	64.61
4. variant	1244	63.15	57.12	68.10	67.35

Lühikirjandi sisu eest saadi keskmiselt 14 punkti 25-st, õigekeelsuse eest ligikaudu 11 punkti 20-st, stiili eest pisut üle 6 punkti 10-st ja vormi eest 3 punkti 5-st.

Nii nagu varasematel aastatel, oli ka tänavu naiste keskmine tulemus meeste omast kõrgem kõigi hinnatud aspektide korral. Kõige rohkem erines õigekeelsuse keskmine tulemus (2,6 punkti). Teiste hinnatud aspektide erinevus nii suur ei olnud: nii sisu kui ka stiili keskmine tulemus erines ligikaudu 0,5 punkti ja vormi tulemus vaid 0,2 punkti. Varasemaga võrreldes paranes meeste keskmine kirjutamisosa tulemus ning seetõttu vähenes naiste ja meeste keskmiste tulemuste erinevus.

Järgnevalt on esitatud lühikirjandites ilmnunud probleemid ja eksimused variantide kaupa.

1. variant

Raskusi tekitas mõiste „nüüdiskirjandus ja -film“ (kirjutati ka Tammsaarest). Domineeris pealiskaudne käsitus, teoseid ja filme üksnes nimetati või nähti neis Eesti elu väheseid külgi. Kirjandites ei analüüsitud Eesti elu käsitlemist, vaid jutustati teoste ja filmide sisu. Filmikunst samastati seriaalidega (nt „Pilvede all“ jms). Toodi ka vigaseid näiteid.

2. variant

Kirjutati väljarände ja maalt linna kolimise põhjustest, mitte sellest tingitud probleemidest (maaelu soikumine, lasteaiakohtade vähesus, keele ja kultuuri hääbumine, rahva edasikestmine vm). Ei kirjutatud, mida on probleemide lahendamiseks ette võetud ning kui tulemuslikud on lahendused olnud.

3. variant

Ülesanne lahendati osaliselt: analüüsiti küll riikidevahelisi suhteid, kuid mõju kodanikele jäeti kõrvale. Palju oli alustekstist mahakirjutamist, kusjuures tekstile ei viidatud ja autori tekst esitati jutumärkideta. Analüüsi asemel domineeris kirjeldus (nt olukord Ukrainas). Osa kirjutajatest ei pööranud tähelepanu ülesandes esitatud näidete toomise nõudele. Esines ka faktivigu (nt Ukraina kuulub NATOsse).

4. variant

Kirjutati tehnika arengu headest ja halbadest külgedest, kuid analüüs puudus. Mõnikord kirjutati teaduse edusammudest, mitte eetilistest probleemidest. Ei teatud sõna „eetiline“ tähendust.

Kirjandites domineerisid interpunktsioonivead (eriti põimlause interpunktsioon, koma kasutamine siduva asesõna ees, kaudse küsilause interpunktsioon jm). Palju tehti vigu ka kokku- ja lahkukirjutamisel ning algustähe ortograafias.

4. Hindajate tagasiside

SA Innove korraldas 2015. aasta riigieksami hindajatele (eesti keele õpetajad) küsitluse, milles paluti anda üldine hinnang eksamitööle.

Küsimustikule vastas 71 hindajat. Valdav osa eksamitöid hinnanud õpetajatest arvas, et eksami lugemis- ja kirjutamisosa ülesanded olid jõukohased, selgelt sõnastatud ning võimaldasid eesti keele oskust näidata erinevate huvide ja võimetega eksaminandidel.

Enamik õpetajatest arvas, et ülesannete alustekstid olid huvitavad ning nendes kajastatud probleemid aktuaalsed.

Suuremale osale kirjandi hindajatest meeldis ülesannetes esitatud probleemide päevakohasus ja ainevaldkondade vaheline lõiming, mis andis õpilastele võimaluse näidata oma lugemust ning üldpädevusi. Positiivsena toodi välja, et kirjutamisülesanded olid konkreetsed ja nõudsid näidete toomist etteantud valdkondadest. Mitme hindaja arvates oli positiivne see, et õpilastel oli võimalus tuua näiteid filmikunstist.

Viis eksamitööd hinnanud õpetajat pidas kirjutamisosa ülesannete puuduseks, et need olid seotud tänapäeva ühiskonna probleemidega ning näiteid oli vaja tuua nüüdisajast (kirjandusest või filmikunstist). Kolm õpetajat arvas, et ülesanded oleks võinud käsitleda üldisemaid teemasid, mis võimaldanuks tuua näiteid kirjandusklassikast.

5. Kokkuvõte

2015. aasta eesti keele riigieksami keskmine tulemus oli sarnane eelmiste aastate tulemustega (2014 – 62%, 2013 – 62,4%). Kolme aasta eesti keele riigieksami tulemuste erinevus on statistiliselt ebaoluline ja eksamid on aastati võrreldavad.

Selle aasta riigieksam võimaldas mõõta erineva võimekusega eksaminandide keeleoskust ja mõlema osa ülesanded eristasid eksaminande hästi (eristusindeks 0,48–0,85). Lugemisosa kõrge keskmine lahendatus tasakaalustas kirjutamisosa madalamat lahendatust ja valdaval osal eksaminandidest jäi tulemus vahemikku 50–80 punkti. Madalate tulemuste osakaal oli väga väike – vaid 64 õpilase (0,9% sooritanutest) tulemus oli 20 või vähem punkti. Arvestatav osa eksaminandidest (16,2%) sai tulemuseks 80 või enam punkti. Kokkuvõttes oli eksam gümnaasiumilõpetajatele paraja raskusastmega.

Nii nagu eelmistelgi aastatel, sooritasid naised ka tänavu eksami paremini kui mehed. Eksamitulemuste erinevus (5,8 punkti) on statistiliselt oluline, kuid see on väiksem kui eelmisel aastal (2014 – 8,4 punkti). Eksamitöö neljast variandist kahe puhul (kolmas ja neljas variant) naiste ja meeste tulemused oluliselt ei erinenud. Eeltoodust järeldub, et 2015. aasta eesti keele riigieksami ülesanded arvestasid paremini eksami sihtrühma ning sobisid nii naistele kui ka meestele.

2015. aasta eesti keele riigieksami lugemis- ja kirjutamisosa ülesanded olid eksaminandidele jõukohased ning võimaldasid keeleoskust näidata erinevate huvide ja võimetega eksaminandidel. Eksami kirjutamisosa ülesannetes etteantud valdkonnad võimaldasid tuua näiteid (nüüdisaja) kirjandusest (2), filmikunstist (2), ajakirjandusest (2), tänapäeva ühiskonnast (2) ja populaarteadusest (1). Esitatud valdkonnad olid üldiselt tasakaalus, sest ülesandeist poole puhul sai kirjandusnäiteid tuua etteantud valdkonna alusel, ülejäänud kahe puhul oli õpilasel soovi korral võimalik ise kirjandusnäiteid lisada. Suur osa eksaminandidest kirjutas lühikirjandi lugemisosas valitud variandi põhjal. Tulemuste analüüs näitas, et alustekstid (eriti kolmas ja neljas variant) toetasid kirjandi kirjutamist.

2015. aastal kahanes vaiete arv (2015 – 80 vaiet, 2014 – 102 vaiet). See näitab, et üldiselt peavad eksaminandid hindamist usaldusväärseks ja on eksamitulemusega rahul.

Eksamitöodes esinenud puudusi silmas pidades tuleks edaspidi harjutada lugemistekstide analüüsimist ja tõlgendamist, probleemide sõnastamist, teksti refereerimist ja korrektset tsiteerimist. Lühikirjandi kirjutamisel tuleb jälgida, et loodud tekst oleks arutlev, mitte kirjeldav-jutustav. Kirjand peab näitama eksaminandi oskust analüüsida ja argumenteerida. Tähelepanu tuleb pöörata ka teksti pikkusele, sest liiga lühike kirjand ei võimalda põhjalikku probleemikäsitlust.